

Datum

Yttrande

Adress

August Palms Plats 1

Diarienummer

Till

Justitiedepartementet

STK-2022-281

Remiss från Justitiedepartementet - En skärpt syn på brott mot journalister och utövare av vissa samhällsnyttiga funktioner (SOU 2022:2)

Ju2022/00396

Yttrande

Ett förstärkt straffrättsligt skydd för utövare av vissa samhällsnyttiga funktioner (avsnitt 5)

Malmö stad ställer sig positiv till utredningens förslag om att införa ett förstärkt straffrättsligt skydd för vissa samhällsnyttiga funktioner och välkomnar att förslaget ämnar bredda lagstiftningen så att fler situationer och yrkesgrupper omfattas, däribland personal inom socialtjänsten. Möjligen kan begreppet ”socialtjänst” dock definieras ytterligare då det är ett ganska vitt begrepp och det kan finnas tolkningsutrymmen.

Gemensamt för personal inom socialtjänsten och de övriga yrkesgrupperna som förslaget omfattar, är att de har arbetsuppgifter som innefattar stora kontaktytor mot samhället och många möten med människor. Malmö stad anser att det är av yttersta vikt att detta arbete kan utföras utan otillbörlig påverkan.

Arbetet mot hot och våld är en prioriterad fråga för Malmö stad. I Malmö stads uppföljning av arbetsmiljön år 2021 noterades att hot och våld är ett av de huvudsakliga riskområdena samt att en ökning skedde jämfört med föregående år. Flertalet rapporterade tillbud var kopplade till hot, aggressivt beteende, kränkande språkbruk, suicidalhot och sexuella trakasserier. Ett förstärkt straffrättsligt skydd för utövare av vissa samhällsnyttiga funktioner är en stark signal som markerar allvaret i problematiken kring hot mot anställda inom socialtjänsten.

Malmö stad delar vidare utredningens uppfattning om att hot och våld inte enbart riktar sig mot tjänstepersoner som utövar myndighetsutövning utan även mot personal i icke-myndighetsutövande funktioner. Inom kommunens verksamheter finns många yrkesgrupper som inte utövar myndighet, men som har arbetsuppgifter som innefattar stora kontaktytor med samhället och många möten med människor. Detta gäller exempelvis fältassistenter och personal på behandlingshem eller boenden. Malmö stad delar därför utredningens bild av att

lagstiftningen bör breddas till att omfatta dylika situationer i yrkesutövningen, snarare än endast till myndighetsutövning.

Straffskalan för våld mot tjänsteman, m.m. (avsnitt 6)

Malmö stad arbetar systematiskt med att förbättra de anställdas arbetsmiljö och för att värna rättssäkerheten i verksamheterna och kan härvid konstatera att hot är ett vanligare förekommande arbetsmiljöproblem än våld. Förekomsten av hot och våld är särskilt stor bland medarbetare med uppdrag kopplat till ekonomiskt bistånd och utredningar inom individ och familjeomsorg.

Malmö stad delar utredningens bedömning om att våld mot tjänsteman inte per definition är allvarigare än hot mot tjänsteman. Enligt Malmö stads erfarenheter kan motiven till de hot som förekommer variera, men ofta sker de i syfte att påverka beslut vilket riskerar att leda till negativa konsekvenser inte bara för individen utan även för rättssäkerheten.

Malmö stad konstaterar vidare att hot i vissa fall är explicita, men oftast tar sig andra mer subtila uttryck och att de därför är svåra att identifiera och bedöma. Det kan exempelvis handla om personer som med stort våldskapital eller kända kopplingar till kriminella nätverk inte behöver uttala ett hot för att det ändå ska förstås och uppfattas.

Malmö stads bedömning är att den påvisade utsattheten riskerar att skapa en otrygg tjänstemannakår som är rädd för att fatta korrekta beslut, vilket i förlängningen utgör ett hot mot rättssäkerheten och samhället i stort. Det är därför centralt för Malmö stad att hot mot tjänsteman, i relation till våld mot tjänsteman, bedöms i proportion till dess potentiella negativa konsekvenser för såväl individ som för samhället i stort. Mot denna bakgrund ställer sig Malmö stad positiv till utredningens förslag om att våld eller hot mot tjänsteman inte bör delas upp i två separata brottsrubriceringar.

Malmö stad delar slutligen utredningens bedömning att straffskalan för våld mot tjänsteman inte bör skärpas och betonar i stället vikten av att fler fall som anmäls utreds och att fler brott lagförs. Det är mer angeläget för medarbetarna att öka effektiviteten i rättsväsendet så att rättsprocesser kan kortas än att skärpa straffen.

Ett förstärkt straffrättsligt skydd för de som yrkesmässigt bedriver nyhetsförmedling eller annan journalistik (avsnitt 7)

Malmö stad ställer sig bakom förslaget om en ny straffskärpningsgrund som innebär att det ska anses som försvårande att den brottsliga gärningen har begåtts mot en person på grund av att han eller hon eller någon närstående yrkesmässigt bedrivit nyhetsförmedling eller annan journalistik.

Då yrkesgruppen kommunikatörer vars primära uppgift är att ge samhällsinformation och information om kommunens service och insatser inte omnämns i utredningen, har Malmö stad utgått från att begreppet ”yrkesmässigt nyhetsförmedling eller annan journalistik” främst

riktar sig till verksamhet vid de traditionella massmedieföretagen samt arbete som utförs av journalister på uppdrag av sådana organ. Malmö stad gör i och för sig bedömningen att detta utgör en lämplig avgränsning för att tillgodose skyddsintresset men anser dock att begreppet ”yrkesmässig nyhetsförmedling” kan behöva förtydligas. Just yrkesmässig nyhetsförmedling genomförs av andra yrkesgrupper än journalister som då exempelvis kommunikatörer i den offentliga sektorn eller fristående aktörer som bedriver annan journalistik. Det kan behöva tydliggöras om skyddet ska gälla enbart för journalister eller för alla yrkesgrupper som omfattas av yrkesmässig nyhetsförmedling.

Översyn av straffbestämmelserna om tjänstefel (avsnitt 8)

Malmö stad välkomnar ambitionen att stärka allmänhetens förtroende för och tillit till myndigheter och offentlig verksamhet. En hög nivå av förtroende och tillit är avgörande för Malmö stads möjligheter att utföra sitt uppdrag om att hjälpa Malmöbor i socialt och ekonomiskt utsatta situationer.

Malmö stad delar utredningens uppfattning att ansvarsutkrävande från enskilda tjänstemän i de fall då felaktigheter begås i tjänsten är nödvändigt, men framhåller betydelsen av att det utformas på ett adekvat och proportionerligt sätt och instämmer därför i utredningens bedömning att det straffrättsliga ansvaret för tjänstefel inte bör utvidgas. Malmö stads erfarenhet är vidare att fall av tjänstefel är sällsynta och staden delar utredningens konstaterande att en stor andel av anmälningarna som görs saknar substans och grundar sig i missnöje mot en tjänstepersons beslut.

Malmö stad har vidare interna kontrollsystemen och kvalitetsledningssystem för att upptäcka och hantera fel som begås i tjänsten. Ytterligare kontroll av verksamheterna riskerar att få negativa konsekvenser i form av större osäkerhet bland personalen och en rädsla för att göra fel. Malmö stad menar att det är viktigare att fokusera på att skapa goda förutsättningar för tjänstepersoner att göra rätt snarare än att utvidga det straffrättsliga ansvaret för enskilda medarbetare. Fokus bör, enligt Malmö stad, ligga på att fortsätta utveckla välfungerande rutiner för medarbetarna.

Malmö stad delar också utredningens bedömning om att ett utvidgat straffrättsligt ansvar för tjänstefel kan göra det svårare för kommunen att rekrytera personal med rätt kompetenser vilket kan få negativa effekter på Malmö stads verksamheter och service. Detta kan i sin tur få motsatt verkan i förhållande till syftet att stärka allmänhetens förtroende för och tillit till offentliga verksamheter. Malmö stad bedömer därför att ett ökat straffrättsligt ansvar inte är en träffsäker åtgärd.

Brott mot tystnadsplikten (avsnitt 8)

Malmö stad vill framhålla vikten av att medborgarna ska kunna känna tillit till de kommunala verksamheterna och ha förtroende för att uppgifter som enligt lag är skyddsvärda inte avslöjas eller utnyttjas på olovligt sätt. Välfungerande system och rutiner för att hantera uppgifter

som skyddas av sekretess och tystnadsplikt är centrala för att upprätthålla den tillit som är avgörande för flera av Malmö stads verksamheter.

Malmö stad ställer sig mot bakgrund härav positiv till utredningens förslag om att straffskalan för brott mot tystnadsplikt skärps och att en ny brottsrubricering införs för grovt brott mot tystnadsplikt. Olovlig spridning av skyddsvärda uppgifter kan allvarligt skada arbetet med att förebygga, förhindra, utreda och lagföra brott med koppling bland annat till organiserad brottslighet. Malmö stad delar utredningens bedömning att straffskalan för brott mot tystnadsplikt bör återspegla allvaret i gärningen och att lagstiftningen ska ge utrymme att döma ut straff som står i proportionalitet till gärningens konsekvenser för den drabbade individen och för samhället.

Ordförande

.....
Karin Stjernfeldt Jammeh
.....

Sekreterare

.....
Pernilla Mesch
.....